ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

FORMATION OF MEDIA CULTURE OF THE CHAIRMAN IN CONDITIONS OF REFORMING OF NEW UKRAINIAN SCHOOL

Стаття присвячена темі формування медіакультури керівника в умовах реформування нової української школи. Подано трактування терміна «медіакультура». Доведено, що для ефективного здійснення управлінської діяльності потрібні цілком нові особистісні та професійні риси, знання, уміння, навички, властивості, здібності. Розкрито, що саме медіаосвіта, медіаграмотність та медіакультура менеджера освіти дадуть можливість керівнику на високому професійному рівні передати інформацію, а також показати рівень сприйняття її. Показано, які особливості включає медіаграмотність та медіакультура керівника навчального закладу. Визначені основні завдання керівника стосовно формування медіакультури.

Ключові слова: управління, медіакультура, функції медіакультури, медіакультура керівника, формування медіакультури керівника.

Стаття посвящена теме формирования медиакультуры руководителя в условиях реформирования новой украинской школы. Представлено трактование термина «медиакультура». Доказано, что для эффективного осуществления управленческой деятельности нужны совершенно новые личностные и профессиональные качества, знания, умения, навыки, свойства, способности. Раскрыто, что именно медиаобразование, медиаграмотность и медиакультура менеджера образования дадут

возможность руководителю на высоком профессиональном уровне передать информацию, а также показать уровень восприятия ее. Показано, какие особенности включает медиаграмотность и медиакультура руководителя учебного заведения. Определены основные задачи руководителя по формированию медиакультуры.

Ключевые слова: управление, медиакультура, функции медиакультуры, медиакультура руководителя, формирование медиакультуры руководителя.

The article is dedicated to the formation of the media culture of the leader in the conditions of reforming the new Ukrainian school. Filed interpretation of the term "media culture". It is proved that for the effective implementation of management activities, completely new personal and professional qualities, knowledge, skills, qualities, and abilities are needed. It is revealed that media education, media literacy and media culture of the education manager will enable the manager to transmit information at a high professional level, as well as to show the level of perception of it. It shows what features include media literacy and media culture of the head of the educational institution. The main tasks of the head for the formation of media culture are defined.

Key words: management, media culture, functions of media culture, media culture of the head, media culture of the leader.

УДК 371.11

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085.2019.12-2.18>

Давидова Н.А.,
начальник управління освіти,
культури і туризму
Дергачівської районної державної
адміністрації Харківської області

Постановка проблеми у загальному вигляді. Якість освітньої діяльності деякою мірою також залежить від оволодіння керівником закладу загальної середньої освіти дієвими формами та методами управління як педагогічним, так і учнівським колективами. Що ми розуміємо під дієвими формами та методами управління? Це спроможність чіткого та доступного для сприйняття формулювання інформації, знаходження необхідних каналів та форм її передавання, уміння не лише розуміти себе, а й інших зацікавлених партнерів-співрозмовників, у процесі переговорів з урахуванням поставлених цілей домогтися оптимального та взаємовигідного для всіх сторін результату [5].

Зазначимо, що ефективне управління не буде існувати без побудови належної системи як внутрішніх, так і зовнішніх комунікацій обміну інформацією, бо саме на спілкування, взаємодію припадає до 90% усього робочого часу менеджера. Таким чином, успішність діяльності педагогічного колективу та ефективність управління ним залежить від становлення, функціонування та розвитку ефективної системи комунікацій між усіма учасниками освітнього процесу.

Нині медіакультура має стати частиною сучасної управлінської культури та інструментом взаємозацікавленої комунікативної взаємодії всіх залучених до нього учасників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчивши матеріали наукових джерел стосовно розуміння терміна «медіакультура», можемо стверджувати, що багато дослідників трактують це поняття так само, як і терміни «інформаційна культура», «комунікативна культура». Так, наприклад, у своїй статті «Медіакультура суспільства та особистості: визначення понять» О. Баришполець стверджує, що поняття медіакультури є найвужчим, бо це система потреб, орієнтацій, знань, умінь, навичок та інших соціальних характеристик особистості, сформованих і розвинених у процесі перебування в медіасередовищі з використанням саме засобів мас-медіа заради отримання соціальної інформації. Ми поділяємо думку науковця, що медіакультура особистості входить до складу інформаційної культури, яка безпосередньо належить до комунікативної культури, а остання, своєю чергою, є частиною загальної культури особистості, що показано на рисунку 1.

Рис. 1. Взаємодія чотирьох видів культур

За визначенням Н. Кирилової, *медіакультура* – це сукупність інформаційно-комунікативних засобів, матеріальних та інтелектуальних цінностей, які були вироблені людством у процесі культурно-історичного розвитку, що сприяє формуванню суспільної свідомості та соціалізації особистості. Медіакультура включає в себе культуру передачі інформації й культуру її сприйняття, вона може виступати показником рівня розвитку особистості, що здатна сприймати, аналізувати, цінувати медіатекст, займатись медіаторчістю, засвоювати нові знання у галузі медіа. Дослідниця пропонує розглядати медіакультуру з точки зору соціального функціонування, а саме як знакову систему, через яку кодується й передається інформація, що є соціально значущою. Н. Кирилова визначає такі *функції медіакультури*:

- комунікативну,
- інформаційну,
- креативну,
- ідеологічну,
- нормативну,
- посередницьку,
- релаксаційну [4, с. 8].

В. Різун трактує медіакультуру як сукупність духовних цінностей, створених інформаційно-комунікаційними засобами, що функціонують у суспільстві, щодо елементів культури комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передачі інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом у цілому [8].

Н. Череповська у своєму навчальному посібнику «Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура», який був розроблений для спеціального курсу навчання медіакультури та медіаосвіти учнів старших класів, наголошує, що суспільний, культурно-історичний феномен постає із сукупності засобів масової інформації. Сутність феномена полягає у створенні медіатехнічних засобів та медіаінформації, яку одні опосередковано передають, а інші таким чином її сприймають. Саме таке трактування науковець закладає в медіакультуру як практичну й інтелектуально-духовну діяльність людини, опосередковану медіазасобами.

Отже, Н. Череповська вважає, що медіакультура може бути різних видів (рис. 2).

Рис. 2. Різновиди медіакультури

Медіакультура виробництва: результатом є нові медіазасоби, медіатехнології та медіапродукція у формі книжок, періодичних видань, радіо-програм, телепрограм, документальних, художніх фільмів, фотозображень тощо. *Медіакультура бізнесу*: медіавиробництво очолюють певні комерційні, адміністративні, владні, політичні та інші структури – «агенції», які утримують виробництво й реалізують свої інтереси у медіапродукції, заробляючи на цьому. *Медіакультура мистецтва*: фотографії, кінематографія, новітні види мистецтва (відео-арт, сайнс-арт, нет-арт тощо) [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість науковців, такі як С. Баранчук, О. Гриценко, В. Зернецька, Н. Костенко, А. Ручка тощо, вивчають медіакультуру в контексті процесів глобалізації, інформатизації сучасного суспільства, питань соціальної ідентичності.

Мета статті – поетапне з'ясування, як на сучасному етапі в процесі професійного розвитку формується медіакультура керівника в умовах реформування нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Так, Л. Лузан у своїй статті «Формування комунікативної компетентності керівника освіти в процесі професійного розвитку», розглядаючи Національну рамку кваліфікацій, зазначає, що в системі підвищення кваліфікації виділяють такі компетентності директора закладу загальної середньої освіти:

- нормативно-правову;
- управлінську;
- психологічну;
- комунікативну;
- інформаційну;
- лідерську [6].

Погодимося, що для ефективного здійснення управлінської діяльності потрібні цілком нові особистісні та професійні риси, знання, уміння, навички, властивості, здібності. Вважаємо, що саме медіаосвіта, медіаграмотність та медіакультура менеджера освіти дадуть можливість йому на високому професійному рівні передати інформацію, а також показати рівень сприйняття її.

Медіаграмотність та медіакультура керівника навчального закладу включають:

- уміння аналізувати, критично осмислювати й створювати медіатексти;
- здатність визначати джерела медіатекстів, їхні політичні, соціальні, комерційні, культурні інтереси й контексти;
- спроможність інтерпретувати медіатексти й цінності, що несуть у собі медіа;
- навички добору відповідних медіа для створення та поширення власних медіатекстів і залучення зацікавленої в них аудиторії;
- вільний доступ до медіа для споживання та виробництва власної медіапродукції [2];
- розуміння важливості міжособистісного професійного спілкування для успішності будь-якої трудової діяльності;
- прагнення до підвищення рівня комунікаційної та медіакомпетентності;
- уміння спілкуватися з використанням для цього телекомунікаційних каналів зв'язку [1].

Основними завданнями щодо професійного зростання керівника вбачаємо:

1. *Формування інформаційної культури.*
 - вивчення різноманітних джерел інформації;
 - здійснення аналітико-синтетичної переробки інформації;
 - застосування прийомів та способів самостійного ведення пошуку за допомогою новітніх технологій.
2. *Ознайомлення із розмаїттям засобів опрацювання інформації.*
3. *Вироблення медіаімунітету.*
4. *Формування рефлексії та критичного мислення.*
5. *Створення здатності до медіаторчості [10].*

Для того щоб реалізувати зазначені завдання, вважаємо, що методичні служби району мають також долучитися до процесу розвитку медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти. Так, наприклад, проводити методичну роботу з керівниками в інноваційних формах:

- телестудії;
- медіапроекти;
- медіаклуб тощо.

Мета таких засідань – навчити по-різному працювати з медіапродуктом, дати «набір інструментів» для того, щоб керівник ЗЗСО мав можливість коректно використовувати медіапродукт у своїй управлінській діяльності.

Висновки. Нині особистість формується й розвивається не тільки на уроках, а й під впливом медіа (кіно, телебачення, Інтернет). Дитина має змогу отримувати інформацію про світ дорослих, зразки спілкування, норми соціальної поведінки,

які частіше віддалені від морально-етичних норм поведінки. Нове явище інформаційного суспільства руйнує традиційні способи входження дитини у світ. Медіа своїм віртуальним світом впливає на емоційний, інтелектуальний розвиток дитини, її психіку. Завдання педагога – навчати дітей критично ставитися до інформаційних повідомлень, розрізняти подію й ставлення, виховувати здатність розуміти реальність, «аби не стати жертвами маніпуляції» [4].

Таким чином, завдання керівника закладу загальної середньої освіти – володіти навичками медіакультури на високому рівні, щоб навчитися оперувати значним масивом інформації, мати здатність швидко її систематизувати, визначити її цінність, а також сформувані вміння розумно її використовувати в повсякденному житті.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабій Л.М. Інформаційна культура педагога / Бабій Л.М., Вітриченко О.Є., Полякова А.І. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/2566/1/>
2. Грабовський П.П. Медіакомпетентність педагога : презентація для педагогічних працівників позашкільних, дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <http://www.slideshare.net/medialiteracy/1-30866333#14290364020271&fbinitialized>.
3. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Москва : Аксмо; Алгоритм, 2007. 857 с.
4. Кириллова Н.Б. Медиакультура: от модерна к постмодерну. 2-е изд.; перераб. и доп. Москва : Академический Проект, 2006. 448 с. («Технологии»), с. 8.
5. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навчальний посібник / уклад.: Гошовська В.А. та ін. Київ : К.І.С., 2016. 130 с. (Серія «Бібліотечка лідера місцевого самоврядування»).
6. Лузан Л.О. Формування комунікативної компетентності керівника освіти в процесі професійного розвитку. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад.; голов. ред. д-р пед. наук, проф. О.Е. Коваленко. Харків, 2018. № 58. *Становлення особистості*. 156 с. 135–142 с.
7. Почуєва О.О. Управління якістю діяльності педагогічного колективу навчального закладу. *Електронне наукове фахове видання «Теорія та методика управління освітою»*. 2010. № 3. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/10pochsee.pdf>.
8. Різун В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / Ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенко; За науковою редакцією В.В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
9. Череповська Н. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіакультура : навчальний посібник. Київ, 2010.
10. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/43755.